

Forord

Denne antologien presenterer sentrale undersøkelser og analyser fra evalueringen av implementeringen av rammeplanen og er sluttrapporteringen fra prosjektet. Evalueringen er gjennomført i perioden desember 2018 til desember 2023 på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og skal bidra til et forskningsbasert grunnlag for videre politikktutvikling på barnehagefeltet.

Evalueringen gir kunnskap om og perspektiver på endringer i barnehagene etter at rammeplanen trådte i kraft 1. august 2017. Siden 1996 har norske barnehager vært regulert gjennom barnehageloven og en nasjonal rammeplan. Ambisjonen for statlige myndigheter har vært å sikre barn et likeverdig og kvalitativt godt barnehagetilbud og samtidig gi barnehagens ansatte et felles styringsdokument. Sammen med barnehageloven gir *forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (rammeplanen) føringer for innholdet i barnehagen. Rammeplanen er altså en forskrift til barnehageloven som utdyper og presiserer loven. Rammeplanen har utdypende bestemmelser om barnehagens formål og innhold og er barnehagens viktigste pedagogiske verktøy. Rammeplanen er også det viktigste statlige styringsdokumentet for å regulere planlegging, gjennomføring og vurdering av innhold og oppgaver i norske barnehager og synliggjør samfunnets krav til kvaliteten på barnehagetilbudet. Implementeringen av rammeplanen fra 2017 ble planlagt i fem faser over en periode på vel fire år, fra mars 2016 og frem til august 2020. Kunnskapsdepartementet ga Utdanningsdirektoratet i oppdrag å sette rammeplanen ut i livet. Det var et viktig grep fra direktoratets side at implementeringen av rammeplanen skulle starte allerede før den var ferdig utformet. I de planlagte fasene inngikk samordning av styringssignaler til sektoren samt koordinering av eksisterende satsinger og strategier for barnehagene, slik at de skulle samsvare med den nye rammeplanen.

Den sentrale målsettingen med oppdraget er å undersøke implementeringen av rammeplanen på barnehagenivå over tid. Oppdraget innebærer også å undersøke sentrale aktørers tilpasninger til rammeplanen og tar opp to

overgripende problemstillinger (1 og 2) og to mer spesifikke problemstillinger knyttet til bestemte temaer i rammeplanen (3 og 4):

1. Hvordan tolker sentrale aktører målene og intensjonene i den reviderte rammeplanen, og hvordan erfarer de iverksettelsesprosessen?
2. Hvordan arbeider aktører på ulike nivåer for å iverksette rammeplanen?
3. Hvordan arbeider sentrale aktører og barnehager for å inkludere og sikre de samiske rettighetene som er inkludert i rammeplanen?
4. Hvordan tilrettelegger og sikrer sentrale aktører og barnehager barns overgang til barnehagen, internt i barnehagen og fra barnehagen til skolen?

Denne rapporten handler om hvordan rammeplanen blir til praksis, det vil si hva som skjer med politikken når den settes ut i livet.

Evalueringen retter oppmerksomheten mot ulike nivåer, organisasjoner og aktører med ulik rolle i implementeringen. Evalueringen inkluderer hele bredden i barnehagefeltet som en del av undersøkelsen: barnehagene, eierne, de lokale barnehagemyndighetene (kommunene), de statlige myndighetene og andre aktører med interesser i feltet, slik som KS, Sametinget, Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Foreldreutvalget for barnehager.

Evalueringen er gjennomført ved NORCE Norwegian Research Centre i samarbeid med Universitetet i Bergen (UiB) og Høgskulen på Vestlandet (HVL). I alt har tolv forskere deltatt i evalueringen: Anne Homme (NORCE/UiB), Dag Arne Christensen (NORCE), Dag Øyvind Lotsberg (HVL), Hanne Kvilhaugsvik (NORCE), Helene Marie Kjærgård Eide (NORCE), Hilde Danielsen (NORCE), Håvard Thorsen Rydland (NORCE), Kari Ludvigsen (HVL/NORCE), Kjetil Børhaug (UiB), Svein Ole Sataøen (HVL), Torjer Andreas Olsen (NORCE/UiT) og Åsta Dyrnes Nordø (NORCE).

Datainnsamlingen har vært organisert i seks delstudier eller arbeidspakker: Styrerundersøkelsen under ledelse av Dag Øyvind Lotsberg, Barnehagestudien under ledelse av Helene Marie Kjærgård Eide, Brukerundersøkelsen under ledelse av Håvard Thorsen Rydland, Policystudien under ledelse av Kari Ludvigsen samt Eierstudien og Kommuneundersøkelsen som har vært ledet av Kjetil Børhaug.

Antologien i stor grad et felles produkt. Hele forskningsgruppen har vært involvert i store deler av antologien, og flere forskere har bidratt på hvert kapittel. Åsta Dyrnes Nordø har hatt hovedansvaret for de kvantitative analysene

i prosjektet og har sammen med Dag Arne Christensen og Håvard Thorsen Rydland kvalitetssikret de kvantitative analysene.

Vi vil takke Utdanningsdirektoratets sekretariat for evalueringen ved sekretariatsleder Camilla Vibe Lindgaard for godt samarbeid i programperioden 1. desember 2018 til 1. desember 2023. Vi vil også takke evalueringens programstyre ledet av Henrik Zachrisson for svært konstruktive kommentarer og innspill underveis i prosjektet.

Prosjektet har også hatt en egen referansegruppe som har bidratt med viktige korrigeringer og avklaringer til forskningsdesign og utkast til kapitler. Tusen takk!

Takk også til Fagbokforlaget's anonyme fagfelle for konstruktiv tilbakemelding og forlagsredaktør Balder Holm for samarbeidet i forbindelse med utgivelsen.

Sist, men ikke minst, vil vi rette en stor takk til alle som har bidratt til evalueringens datagrunnlag gjennom å la seg intervju, svare på spørreskjema og bidra med skriftlig materiale vi har etterspurt. Uten velvilje i barnehager, blant eiere, kommuner og andre interessenter i barnehagefeltet hadde ikke denne evalueringen vært mulig å gjennomføre. Spesielt er vi takknemlige overfor alle som stilte opp i den vanskelige perioden med nedstenging grunnet koronapandemien.

Bergen, november 2023

Anne Homme